

СТАНОВИЩЕ

от д-р Иван Димитров Вълчев, доцент по Класическа археология, член на Научно жури със заповед № РД 38-122/ 27.02.2024 г. на г-н Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“,

относно: дисертацията на **Денис Даниелов Борисов** за получаване на образователната и научна степен „доктор“, на тема: „Икономически и културни контакти на Северозападна Тракия с гръцкия свят (V–I в. пр. Хр.)“, с научен ръководител: доц. дн Нарцис Торбов (УниБИТ)

Дисертационният труд на Денис Даниелов Борисов е посветен на тема, която е предизвикателство дори и за утвърден учен, а именно икономическите и културните контакти на Северозападна Тракия с гръцкия свят през втората половина на I хил. пр. Хр. Ограниченият изворов материал, както и липсата на ясни археологически контексти за не малка част от артефактите, затрудняват анализа и изясняването на посочените икономически и културни контакти. За съжаление темата на дисертацията не е своевременно коригирана и прецизирана, което е и причина за част от посочените по-долу недостатъци на труда. Като изначално заложен проблем бих посочил концентрирането изцяло върху публикувани паметници без да бъдат издирени непубликувани артефакти поне в музеите в Северозападна България.

В структурно отношение дисертацията се състои от Увод, пет глави, Обобщение, каталог, библиография, приложения, включващи табла, карти и таблици, общо 426 страници. В Увода са мотивирани целите и задачите на изследването, обосновани са хронологическият и териториалният обхват на труда. И докато хронологическите рамки са ясни, не така стоят нещата с териториалните граници. Не става съвсем ясно дали Северозападна Тракия се припокрива изцяло с обитаваните от трибалите земи. Посочено е, че са възприети формулираните от Н. Теодосиев граници (Theodossiev 2000, 72–73), но всъщност това не е така (стр. 8–9). На стр. 9 е посочено, че границите на Северозападна Тракия се изменят, но не е обяснено нито защо се изменят, нито какви са изменените граници.

В Увода е мотивирано и изключването на монетните находки от анализа. Това е обосновано с „обстоятелствата, при които те са открити – случайни находки, както и поради липсата на сигурен контекст“ (стр. 6). Това обаче важи и за не малко от включените в текста керамични и метални изделия. В т.нар. обобщение е цитирано мнението на И. Белитов за пътища на проникване на монетите, както и твърдението на същия автор за „нов модел на икономика, който е свързан с парично обръщение(!)“ (стр. 179–180). За съжаление и в двата случая липсва какъвто и да било коментар от страна на Д. Борисов. Още повече, че идеята за развит паричен пазар влиза в противоречие с част от изводите на автора.

В Първа глава на дисертационния труд е направен историографски преглед, а глави от Втора до Пета са посветени на различни категории артефакти: керамични изделия, изделия на торевтиката, накити и тоалетни принадлежности, въоръжение. Представянето на откритите в Северозападна Тракия артефакти е съпроводено с привеждане на многобройни паралели от широк, понякога твърде широк, хронологически и териториален диапазон. Изложението в тази част оставя впечатление за известна непоследователност, а стилът се отличава с многобройни повторения. На моменти оставам с впечатлението, че авторът не е вникнал достатъчно дълбоко в прочетената литература. Ще посоча само няколко примера. Споменатото в надписи върху фиали селище Беос се идентифицира от редица автори с пътната станция Беодизос. Оставяйки настрана въпросът дали това е така, Денис Борисов противопоставя изказванията на различните автори: „Дж. Хайдън предлага друга интерпретация . . .“, „Г. Михайлов предполага . . .“ (стр. 76). А всъщност авторите са на едно и също мнение! Д. Борисов посочва, че са предложени различни локализации за Гейстон – веднъж по Долна Марица, а друг път по долното течение на Хеброс! (стр. 77). Прави се и съпоставка на мненията на Венедиков и Герасимов (1973) и на Венедиков (1977), но всъщност автор на съответната част в Тракийското изкуство е само Венедиков и реално в по-късната си статия той потвърждава по-рано изказано мнение.

В текста си Денис Борисов основно преповтаря изказани в литературата мнения и становища, без винаги да подхожда към тях с нужната критичност. В изводите и заключенията липсва ясно изразено авторско мнение. Т. нар. Обобщение повтаря предхождащите го глави и с нищо не надгражда постигнатото в тях. По този начин дисертационният труд остава без същинско заключение.

Дисертационният труд съдържа два каталога – на археологическите комплекси и на археологическите находки. Първият каталог, този на археологическите комплекси, е изключително важен, но за съжаление е като кръпка – никъде не е използван и цитиран в текстовата част и остава въпросът защо изобщо го има! А анализът на археологическите контексти и един опит за по-задълбочен поглед върху комплексите като такива би допринесъл за работата. Каталогът на артефактите е професионално направен и добре илюстриран.

Авторефератът отразява коректно съдържанието на дисертацията. Бих отбелязал, че две от посочените пет публикации по темата на дисертацията се отнасят за артефакти от римската епоха и всъщност не са свързани с дисертационния труд.

Денис Борисов е автор на три научни публикации, пряко свързани с темата на дисертацията. Две от тях са вече излезли от печат.

Предоставената ми за становище дисертация е авторски труд на Денис Борисов и в текста не открих признаци на плагиатство.

Общото ми мнение за труда на Денис Борисов е, че той покрива, но за съжаление не надхвърля, минимума за докторска дисертация и изискванията на ЗРАСБ. Отчитайки това, макар и не без известни колебания, гласувам „За“ присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на редовния докторант **Денис Даниелов Борисов**.

София,
27. 05. 2024 г.

доц. д-р Иван Вълчев